

VERENIGING PLATFORM EEN- EN TWEEPERSOONSHUISHOUDENS LEEUWARDEN
MAROWIJNESTRAAT 8-E 8931 BT LEEUWARDEN TELEFOON: 058-2671636
E-MAIL KANTOOR: pel@verpel.demon.nl SECRETARIAAT: verpel@online.nl

COLLEGE VAN BURGEMEESTER
EN WETHOUDERS
POSTBUS 21000
8900 JA LEEUWARDEN

Onderwerp:

- Klik-app

"Meld een vermoeden"

Leeuwarden, 30/9/2021

Geacht College,

Volgens een bericht van 19/8/2021 op de website van de nieuwsbrief "Gemeente.NU" gebruikt ook de gemeente Leeuwarden de klik-app "*Meld een vermoeden*" waarbij een geselecteerd aantal burgers en bedrijven toegang heeft tot deze app met als doel verdachte situaties bij de gemeente te melden. Zie verder bijlage 1: "Kritiek op klik-apps zwelt aan".

Daarnaast heeft de Autoriteit Persoonsgegevens ook de nodige kritiek geuit op deze app. Zie bijlage 2. Wij delen deze kritiek.

Volgens ons glijden we hierbij af naar de toenmalige DDR waarbij ook gewone burgers werden aangemoedigd mede-burgers aan te geven, ook wel bekend daar als "de 4^e ring van de Stasi".

Zo'n overheid willen we niet. Binnen het bestuursrecht zijn burgers die onterecht beschuldigd worden totaal kansloos, denk aan de Toeslagen affaire over de kinderopvang toeslag.

Wij zouden graag willen weten:

- *Is in Leeuwarden sprake van vooraf geselecteerde burgers en bedrijven die deze app gebruiken?*
- *Welke soorten meldingen zijn er binnengekomen en hoeveel per soort?*
- *Worden deze meldingen ook gedeeld met andere instanties, zoals politie, welzijnswerk enz.?*
- *Welke acties ondernam de gemeente op de diverse soorten meldingen?*
- *In hoeveel gevallen bleek de melding terecht en in hoeveel gevallen onterecht?*
- *Wat gebeurt er met meldingen die onterecht bleken te zijn?*

Tot zover onze vragen.

In afwachting van een reactie uwerzijds teken ik, met vriendelijke groet,

(secretaris ver. PEL)

Bijlagen:

- 1. Kritiek op klik-apps zwelt aan. Website Gemeente.NU 19/8/2021*
- 2. Verklaring Autoriteit Persoonsgegevens 16/8/2021*

Kritiek op klik-apps zwelt aan

(Website Gemeente.Nu)

19 augustus 2021 door Pieter van den Brand

Steeds meer gemeenten gebruiken 'klik-apps' waarmee inwoners verdachte activiteiten in hun omgeving kunnen melden. Maar de kritiek neemt toe, onder meer vanwege mogelijke privacyschendingen.

Een van de apps die onder vuur liggen, is Meld een Vermoeden. Een dertigtal gemeenten maakt gebruik van deze door een ICT-bedrijf in Den Haag ontwikkelde applicatie, waarmee inwoners anoniem een melding kunnen doen als ze iets verdachts in hun omgeving zien. Doel van de app is de gemeente de helpende hand te bieden in de strijd tegen criminaliteit. Denk aan illegale bewoning, handel en productie van drugs, witwassen en fraude.

Opvallend stil

Den Haag startte vorig jaar oktober een proef met de app aan de oostzijde van het stadscentrum. In een winkelstraat die 'extra aandacht behoeft', aldus de gemeente. Een select gezelschap van 150 burgers en ondernemers heeft toegang tot de app. Tot nu toe zijn circa vijftig meldingen binnengekomen, aldus de gemeente. Deze betroffen onder meer verdenkingen van overbewoning en winkels waar het opvallend stil is.

Andere gemeenten die de app gebruiken zijn Hilversum, Leeuwarden en 's-Hertogenbosch. Burgemeester Liesbeth Spies van Alphen aan den Rijn is zo enthousiast dat ze heeft ingestemd met een testimonial op de website van de app-bouwer. Spies noemt de app een waardevolle toevoeging om illegale bewoning tegen te gaan. 'Hoe laagdrempeliger er kan worden gemeld, hoe beter.'

Demissionair minister Grapperhaus (Justitie en Veiligheid) liet eerder dit jaar bij de presentatie van zijn model privacy protocol binnengemeentelijke gegevensdeling weten het verzamelen van dit soort 'signalen' door gemeenten toe te juichen. Gemeenten hebben een ruime bevoegdheid om Brp-gegevens te gebruiken, namelijk 'voor zover dat noodzakelijk is voor de goede vervulling van hun wettelijke taak'. Bij de bestrijding van ondermijning van de samenleving door criminelen is van een dergelijke publieke taak al snel sprake, aldus de minister.

Burgers op zwarte lijst

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) laat echter weten kritisch te zijn over dit soort apps. In een verklaring wijst de privacywaakhond erop dat burgers door deze meldingen onterecht als 'fout' bestempeld kunnen worden en op een zwarte lijst terechtkomen.

Met alle gevolgen van dien, zie de onschuldige slachtoffers uit de Toeslagenaffaire. Ook kunnen kwaadwillenden over een onwelgevallige buurtgenoot een valse melding doen.

De AP is er niet gerust op dat gemeenten een aantekening uit het systeem verwijderen, als uit een controle blijkt dat er niets van klopt. En als de gemeente die gegevens ook met andere partijen heeft gedeeld, zoals de politie, halen die de beschuldiging dan ook uit hun systemen? **Een andere vraag is of personen die in het systeem staan, hierover worden geïnformeerd.**

Politietaak

Verder vraagt de AP zich af waarom de gemeente een dergelijke politietaak überhaupt wil doen. Bij de politie zijn er allerlei waarborgen ingebouwd, die ervoor zorgen dat gegevens veilig zijn en dat burgers zichzelf kunnen verweren tegen beschuldigingen. Volgens de Europese privacyverordening AVG zijn gemeenten verplicht aan te geven welke grondslag ze hebben voor zo'n gegevensverwerking.

Daarbij moeten ze dan wel de risico's van een dergelijke inbreuk op de privacy op een rij zetten en duidelijk maken welke maatregelen ze nemen om de privacyrisico's te beperken. Gemeenten die hiermee in gebreke blijven, kunnen een hoge boete verwachten.

Overigens wil de AP niet concreet op de Meld een Vermoeden-app ingaan, benadrukt een woordvoerder. De privacywaakhond oordeelt alleen over een specifieke casus, als zij daar een onderzoek naar heeft gedaan, en dat is bij deze app niet het geval.

Dossiers delen

In Den Haag rapporteert het college in oktober aan de raad over de pilot met de Meld een Vermoeden-app in het winkelgebied bij het centrum. Ook privacyaspecten komen dan aan bod.

Gemeenten kunnen de gegevens die ze met de 'klik-apps' noteren, delen met onder meer de politie. Het omgekeerde gebeurt echter ook. De ervaring leert dat informatie ook vanuit de opsporing naar gemeenten kan gaan. Dossiers worden door de politie overgedragen, als de zaak strafrechtelijk niet is rond te krijgen of het onderzoek is vastgelopen. De politie richt zich dan tot de burgemeester, omdat deze sneller kan optreden, denk aan het sluiten van een drugspan. Bestuursrechtelijk is er immers vrij veel mogelijk en is het aantal bevoegdheden toegenomen.

Ook dit samenspel tussen politie en stadsbestuur kon eerder op kritiek rekenen, omdat het **bestuursrecht niet dezelfde eisen en waarborgen voor verdachten kent als het strafrecht.**

Regels onbekend

Dat gemeenten zich met de privacy op juridisch glad ijs begeven, werd ook al geconcludeerd in een studie van NHL Stenden Hogeschool en de Rijksuniversiteit Groningen. Volgens de onderzoekers zijn gemeenten onvoldoende bekend met de privacyregels. Uit een enquête onder 150 gemeenten bleek dat 95 procent deze vorm van monitoring van burgers bedrijft, maar dat ruim de helft daar geen protocol of beleid voor heeft.

Over meldpunten voor zaken als huiselijk geweld en buurtoverlast nemen ook onder gemeenten de twijfels toe. De VNG wijdde er eind juni nog een essay aan ‘ter bezinnig, reflectie en discussie’. Het zou de vraag zijn of meldpunten wel geschikt zijn om dat type problemen aan te pakken.

Autoriteit Persoonsgegevens (AP), 16 augustus 2021

Als een gemeente een systeem inzet waar burgers 'zachte vermoedens' van criminele zaken kunnen melden, kleven daar grote privacyrisico's aan. Een gemeente neemt hiermee in feite een taak over van de politie en de vraag is waarom de gemeente dat überhaupt wil doen. Bij de politie zijn er allerlei waarborgen ingebouwd, die ervoor zorgen dat gegevens veilig zijn en dat je jezelf kunt verweren tegen beschuldigingen. Gemeenten moeten daar goed over nadenken voordat ze zo'n systeem inzetten. En kunnen verantwoorden hoe zij de privacy van hun eigen burgers waarborgen.

Het grootste risico voor burgers, is dat zij door deze meldingen onterecht als 'fout' bestempeld worden en op een zwarte lijst komen te staan. We hebben met de Toeslagenaffaire gezien wat voor rampzalige gevolgen dat kan hebben voor mensen.

Stel: jij hebt ruzie met je burens, en je burens besluiten jou een hak te zetten. Ze doen een melding via zo'n app, dat ze wiet ruiken bij jouw huis en de sneeuw niet blijft liggen op jouw dak. Dat zou op een wietplantage kunnen duiden, natuurlijk. Jij staat dan dus in het systeem, met de aantekening: mogelijke wietplantage. Verdwijnt die aantekening als de gemeente controleert en merkt dat er niets klopt van die beschuldiging? Als de gemeente die gegevens ook met andere partijen heeft gedeeld, zoals de politie, halen die de beschuldiging dan ook uit hun systemen? En brengt de gemeente jou op de hoogte, als jij in dat systeem, staat? Als jij niet weet dat jij op het verkeerde lijstje staat, kun je je ook niet verweren tegen een onterechte beschuldiging.

Staat er zo'n onterecht stempel over jou in de systemen van verschillende organisaties, dan kan dat flinke gevolgen hebben. Dan krijg jij als onterecht beschuldigde café-eigenaar opeens geen vergunning voor een terras. Dan wordt jouw sollicitatie voor een baan bij de gemeente afgewezen, of krijg jij geen uitkering. Zonder dat je het weet, kan het je leven ruïneren, als jij op het verkeerde lijstje staat.

Het is daarom aan gemeenten om aan te tonen dat zij de privacy van hun eigen burgers respecteren, wanneer ze zulke systemen inzetten. Ze zijn volgens privacywet AVG verplicht aan te geven welke grondslag ze hebben voor zo'n verwerking, de risico's van zo'n inbreuk op de privacy op een rij te zetten, en aan te geven welke maatregelen zij nemen om de privacyrisico's te beperken. Dit doen ze door een zogeheten DPIA op te stellen (een data protection impact assessment).

Gemeenten moeten die DPIA kunnen overleggen aan de AP, als die erom vraagt. Bij vermoedens van overtreding van de AVG kan de AP altijd een onderzoek starten, met mogelijk een forse boete tot gevolg.

N.B. De AP kan geen oordeel geven over een specifieke casus. Omdat een oordeel van de AP consequenties kan hebben, oordeelt de AP alleen over een specifieke casus als zij onderzoek heeft gedaan naar dat specifieke geval. Maar in het algemeen geldt het volgende.